

DR. DÖVÉNYI ZOLTÁN

Kötet a Kárpát-medence migrációs folyamatairól



Kincses Áron: A Kárpát-medence ezredforduló utáni migrációs hálózatának vizsgálata magyar nézőpontból. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 2012.

Modern korunk egyik sajátossága, hogy többé vagy kevésbé, de megnőttek az egyének migrációs lehetőségei. Technikai szempontból ma már nem jelent problémát a világ egyik részéből a másikba áttelepülni, s ezt egyre többen meg is teszik. Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy mindenki, mindig úton van, sőt éppen az ellenkezője igaz: az országhatárokat átlépő tartós vándorlásban a világ népességének mindössze néhány százaléka vesz részt.

A területi különbségek természetesen itt is meglehetősen nagyok: amíg egyes térségek a migráció szempontjából a „nyugalom szigetei”, addig mások izgalmas és változatos népességmozgásokat produkálnak. Nem kétséges, hogy tágabb hazánk, a Kárpát-medence, az utóbbi kategóriába tartozik. Az itt zajló migrációs események nem ritkán kerültek, illetve kerülnek napjainkban is az érdeklődés homlokterébe.

A Kárpát-medencét érintő vándormozgalmakat a tudományos vizsgálódások az egyes időszakokban eltérő színvonalon és részletességgel tudták feltárni. Ennek persze jó néhány oka lehetett: adathiány, módszertani nehézségek stb., de ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a szocializmus hosszú évtizedei alatt a Kárpát-medence mint egységes földrajzi tér kutatása politikai-ideológiai okokból gyakorlatilag nem volt lehetséges.

Ilyen előzmények után fokozott érdeklődést kelthet minden olyan munka, ami a Kárpát-medence migrációs folyamatait veszi górcső alá. Így volt ez Kincses Áron kötetével is, ami első pillantásra is szimpatikus: jó kiállítással, színvonalas nyomdai előállításával eleve kedvet csinál az alaposabb áttanulmányozáshoz. Az igaz ugyan, hogy egy szakmai munkánál a belbecs sokkal fontosabb, mint a külsín, de azért nem árt, ha az utóbbi is megüti a mértéket.

A tartalmi oldalra áttérve elsőként a vizsgálat idősíkjával érdemes kezdeni, mivel ez első pillantásra kissé rövidnek tűnik, mindössze hét évet (2001. 01. 01.–2008. 01. 01.) fog át. Mivel azonban ebben a szűk évtizedben a migráció a Kárpát-medencében eléggé változatos és eseménydús volt, a Szerző időtávja elfogadható, főleg hogy ebből elég gyakran maga is kilép.

A könyv négy nagyobb érdemi fejezetre tagolódik. Elsőként – egyfajta „kötelező gyakorlatként” – áttekintésre került a nemzetközi vándorlás a világban. Itt Kincses Áron ügyesen elkerülte azt a csapdát, hogy mindent megírjon ennek kapcsán, ami érdekesnek és fontosnak tűnik, így a fejezet a helyén van, nem lett túlméretezett.

Az első nagyobb lélegzetű fejezet a Magyarországon élő külföldiek strukturális és területi elemzését adja. Amit a Szerző leír, az jó és korrekt, megállapításai megállják a helyüket. Jól használja ki a jelentős adatbázis adta lehetőségeket, így mind strukturális, mind pedig területi elemzéseit részletesebbek és elmélyültebbek, mint az általában jellemző a hazai migrációs szakirodalomban.

Ami viszont ennél a témakörnél problémaként felvethető, hogy ebben a formájában túlságosan statikus – Kincses Áron állóképként kimerevíti vizsgált időszakának migrációs jellemzőit, így a lehetségesnél és/vagy szükségesnél ritkábban utal az előzményekre. Ez leginkább azért feltűnő, mert a 21. század első évtizedében jellemző migrációs sajátosságok jelentős része már az 1990-es években is jelentkezett valamilyen formában, s ezt a korabeli kutatások rögzítették is. Itt elegendő a „tarisznys könyvekben” megjelent tanulmányokat említeni. Így szerencsésebb lett volna rövideen utalni az előzményekre is, illetve rögzíteni, hogy ez már az 1990-es években is jellemző volt, amaz viszont csak a 21. század elején jelent meg.

A mű leginkább figyelmet érdemlő és igazi novumnak számító fejezetében a küldő országok és a fogadó területek kapcsolata kerül bemutatásra. Amint azt a Szerző is megfogalmazta: „...elsődleges célom a szomszédos országok migrációs forrásterületeinek feltárása a területi hatások részletesebb megismerése érdekében” (p. 6). Kincses Áron könyvéből kaphatunk elsőként részletes, településszintű képet arról, hogy honnan is indultak el a Magyarországra érkező migránsok. Ezzel a Szerző feloldotta a 1990-es évek hazai migrációs kutatásainak azt az egyoldalúságát, illetve aszimmetriáját, hogy viszonylag sokat tudunk a bevándorlók magyarországi helyzetéről és sajátosságairól, ugyanez viszont nem volt elmondható a kibocsátó területekről – ott adatok híján leginkább csak sejtések lehettek.

Kincses Áron nem kis munkával összeállított egy impozáns adatbázist, amit azután profin, szakmailag korrekt módon kiértékelte. Mivel az ebben a fejezetben tett megállapításainak alig van előzménye a szakirodalomban, szinte valamennyi „az újdonság varázsával hat”.

Az előző fejezetek vizsgálataira is alapozva, végezetül a migrációs hálózatok Kárpát-medencében kimutatható sajátosságai kerülnek áttekintésre. A korábbiak analitikus-elemző megközelítésével szemben itt nagyobb súlyt és szerepet kapnak a matematikai-statisztikai módszerek, így a Szerző még inkább kiaknázhatta az adatbázis adta lehetőségeket.

Végezetül néhány – csak részben technikai jellegű – megjegyzés:

Annak ellenére, hogy itt egy jó, sőt kimondottan jó könyvről van szó, nem ártott volna egy lektor, aki a szakmai tanácsok mellett például felhívhatta volna a figyelmet az egyes szám első személy gyakori használatának stílári hátrányaira.

A Szerző csak az önkéntes és legális migrációt érti nemzetközi vándorlás alatt (p. 5). Ez a megközelítés már önmagában is vitatható, a könyvnek pedig bizonyosan jót tett volna egy tágabb értelmezés, mert így többek között a menekültekről és az illegális migránsokról is szó eshetett volna.

A könyvben több helyen benne maradt az „értekezés” szó, ami alapján gyanítani lehet, hogy itt egy PhD-értekezés „változatlan lenyomatáról” van szó. Ez önmagában még nem lenne gond, de így elveszett az a lehetőség, hogy a 2008 eleje utáni migrációs történések is bekerüljenek a könyvbe. Így semmit sem tudunk meg például arról, hogy az

évek óta tartó világgazdasági krízis milyen nyomot hagyott a Kárpát-medencében zajló migráción. Kár érte...

A könyv szerzője a migrációval foglalkozó magyar szakemberek fiatalabb generációjához tartozik. Első nagyobb lélegzetű munkája figyelemre méltó alkotás, amit érdemes kézbe vennie a téma iránt érdeklődőknek – kezdőknek és haladóknak egyaránt.

TÁRSFOLYÓIRATOK TARTALMA

Statisztikai Szemle

2013. október

Tanulmányok

Hány év múlva? – A konvergencia természetéről és időigényéről – *Oblath Gábor*

Védett táblázatok morfológiája – Optimális másodlagos cellaelnyomás számítás nélkül

– *Faragó Miklós*

A modern bayesi elemzések eszköztára és alkalmazása – *Kehl Dániel – Várpalotai Viktor*

Az egyetemi-főiskolai hallgatók vállalkozói attitűdkutatásának módszertani sajátosságai

– *Farkas Szilveszter – S. Gubik Andrea*

2013. november

Tanulmányok

Jövedelem és szubjektív jóllét: az elemzési módszer megválasztásának hatása

a levonható következtetésekre – *Hajdu Tamás – Hajdu Gábor*

A feldolgozóipari vállalkozások statisztikai elemzése jövedelmezőségi és hatékonysági mutatók

alapján – *Kadlecsik Roland*

Életstílus vagy státuszfogyasztás – *Vastagh Zoltán*

Felhőtlen statisztika a felhőben – *Daróczy Gergely – Tóth Gergely*

A forrás- és felhasználástáblák kiegyensúlyozásának gyakorlati tapasztalatai – *Varga Éva*

Fórum

Beszámoló a „Statisztika a mindennapokban, statisztika a mindennapokról” című konferenciáról

– *Nádudvari Zoltán*

„Szám-vetés” a Skanzenben, „Fal a városban” rendezvény a Városligetben – *Tóth Péter*

Demográfia

2013. 1. szám

Tanulmányok

Az időskori életforma intézményesülése a modern társadalmakban – *Vaskovics László*

Kárpát-medencei népszámlálási körkép – *Kapitány Balázs*

Közlemények

Belföldi vándorlási folyamatok Kínában – *Kajdi László*

Irodalom

Somlai Péter: Család 2.0. Együttélési formák a polgári családtól a jelenkorig. – *Pongrácz Tiborné*